

peniknutá lojálnym duchom, s bolesťou hľadí na tieto zjavy a upadá do veľmi stiesnenej, sklúčenej nálady, lebo vidí, že to, čo sa všemožným úsilím jednou rukou vybudovalo, druhou rukou sa búra. Vidí v tomto sústavnom uprednostňovaní maďarskej „panskej strany“ a v odstraňovaní slovenských lojálnych mužov ranu, namierenú proti konečnému rozriešeniu pomerov a tým proti dedičným právam najvyššieho cisárskeho domu a prepadá úplnému zmätku a rozvratu, lebo už sotva môže pochybovať o úspechu sústavne sledovaného plánu a vidí sa, ak sa jej obavy splnia, v očiach ľudu, pred ktorým vždy rozhodne zastávala lojálne zásady, opätovne nanajvyš kompromitovanou, ba celkom porazenou! —

115

List Augusta Krčméryho Jozefovi Rankovi, redaktorovi v Prahe.

Originál listu ANMP, fasc. 29 N 64. Garamsek 16. novembra 1864.

Ev. farár August Krčméry v Hronseku, súc vyzvaný k spolupráci v časopise *Beseda*, vydávanom Rankom v Prahe, odmieta spoluprácu a poukazuje na ťažké národné polozenie Slovákov a na niektoré formy užšej spolupráce česko-slovenskej. Odmieta obviňovania, že Slováci zaviniли rozčesnutie medzi Čechmi a Slovákmí.

Blahorodý Pane.

Váš ctený odo dňa 27. Okt., s nímž ste ma poctiť ráčil, znejúci dopis, milo a príjemne ma prekvapil, lež aj nemilo zarazil som sa nad ním. Prekvapil ma, že na oslovenie p. F. Náprstka¹ — ktorého bych tak blízko obydliia môjho cestujúceho i s jeho paňou drahou milerád v skromnom príbytku mojom bol uvítal — vyzývať ráčíte k spolupôsobeniu pri skrze Vás spravovanom vážnom časopise „*Beseda*“,² pri jehož vydávaní zastávať mienite tú opravdu ušľachtilú úlohu „prispievať k všestrannému poznávaniu veškerých národov slovanských“ a ohľadom na nás Slovákov v dopise Vašom vyslovený úmysel: „Bratov Čechov s nami združil a starodávne naše zväzky nielen stále zachovávať, ale aj čím ďalej tým viac a stálejšie a vrúcejšie upevňovať.“ Požehnannejšej myšlienky iste nemohlo Vám napadnúť, jako je táto. Veď čože Slovanom, tejto veľkej po krvi i reči spríbuznenej rodine potrebnějšíeho byť môže, ako z jednej strany aby sa poznala, z druhej potom aby tuhým zväzkom úprimnej lásky spojila sa a konečne vzájomný podiel na všetkých osudoch svojich, nakoľko okolnosti a pomery jej postavenia v Európe dovoľujú, brala.

Bolelo veru a dosiaľ bolí nás Slovákov chovanie sa drahých bratov našich Čechov naproti nám v dobe najnovšej, ktorí — nehovorím všetci, ale v najhlavnejších denní-

¹ Ide o F. Fingerhuta-Náprstka (1826–1884), českého vlastenca, ktorý bol bratom Vojtovým, zakladateľa pražského Náprstkovho múzea. Podporoval literárny a hudobný život. Prejavoval veľký záujem o slovenské národné hnutie v šesťdesiatych rokoch 19. stor. Vydal roku 1861 zborník *Hlasy Slovákův* a bol známy tým, že používal pseudonym Ferdinand Tatarský na dosvedčenie svojho záujmu o Slovákov.

² Tento časopis nevychádzal.

koch svojich verejne a zjavne — nie po bratskej, lež viacej nepriateľsky proti nám vystúpili a vystupujú, akoby sme rozkol medzi Vami a nami zapríčiňovali snahami našimi; kdežto my, v jejichž lone idea vzájomnosti všeslovenskej najurčitejšie vznikla i vyslovila sa, nikdy nepotrhali sme zväzok starý duchovný, ledaže reč našu slovenskú povýšili sme za reč spisovnú, jako ratolesť na mohutnom strome slovanskom a pomocou jej bežať chceme o závod vo vzdelanosti s ostatnými bratmi našimi, ako najprimeranejším prostriedkom k dosaženiu cieľa tohoto. Stopujte len, vysokoctený Pane, a síce okom čím najbedlivejším, či a kde sme sa my proti vzájomnosti s Čechmi prehrešili a starodávne zväzky pretrhali? Skúmajte, či v dopisovaní do Času,³ Národných listov a Hlasu nezúčastnilo sa našincov mnoho? Nahliadnite do zoznamu údov, „Maticе českéj“, koľko tam nájdete Slovákov. Vezmite pred seba zoznam predplatiteľov na náučný slovník:⁴ pozrite zbierky národných českých záležitostí týkajúce sa; koľko českých kníh minie sa a koľko časopisov českých číta sa na Slovensku atď.⁵ — a pevne verím, že o bratstve našom a vzájomnom spolucite s bratmi našimi Čechmi pochybovať nebudete. — Bolí nás ale, že to zo strany Vašej naproti nám nezakusujeme, ale čítať musíme o nás, že svätý zväzok tento trháme. — Nuž vidíte, toto ma zarazilo, čítajúceho milý Váš dopis! Žiadate zaiste od nás to, čo robíme, keď aj nie v tej miere, akoby ste si i Vy i my priali, totiž dopisovanie a spolupôsobenie. Lež povážte, že i u nás vychodia časopisy, ktoré nám i duchovne i hmotne udržiavať nádobno, prečože teda tieto neupotrebujú bratia Česi k poznaniu nás a účinnosti našej? Veď ony sú odlesk ducha a položená nášho v terajšieho času okolnostiach, ony zrkadlo snáh a borby našej. Prečo zháňate sa po dopisovateľoch a navzájom nedopisujete aj Vy do časopisov našich zo zlatej Prahy a drahého nám Česka a tým neupevňujete starodávne zväzky, týmbôž, že Vás i viacej a žeby nám velice milé bolo, keby v stĺpcoch časopisov našich čítali sme pôvodné zprávy z pier Vašich poslé, ktoréby nás poučovali o postavení a pohyboch Vašich? Boliby ony svedectvom, že vzájomnosť medzi nami a Vami nepretržene trvá a ani my, ani Vy, nemôžeme si sťažovať na trhanie zväzkov.

Verte mi, vysokoctený Pane! Slováci neodtiahli sa od žiadneho kmeňa slovanského, v srdci nosíme celý národ, tak, že o nás prvých povedané bolo, že „panslávi“ sme! Nepohrdajte teda nami, že máme a pestujeme našu reč jako spisovnú, pripočítajúc nám to za trhanie zväzkov starých, ale radšej podporujte snahy naše a literatúre našej mladstvej dopomáhajte k rozkvetu dopisovaním takže do časopisov našich, odberaním spisov u nás vyšších, zúčastnením sa ako údovia pri „matici našej“ horko-ťažko vymoženej atď. My z cesty, ktorú sme nastúpili, nemôžeme späť, ona jediná zabezpečuje nám jestvovanie! — Avšak nič tým neutratí, lež naopak mnoho vyhrá i Slovanstvo, keď aj národ náš slovenský lepšie na nohy postaví sa a zastane si pevne na postati svojej, konajúc verne úlohu svoju v službe Slovanstva. Buďme jedno srdce, jakože jedna krv sme! Neodvracajte oko od litery našej, ako my neodvraciamе od Vašej!

A hľa! tu nemôžem zatajiť radosť moju nad tým, že ste ma Vy, vysokoctený Pane! poctiť ráčil dopisom *slovenským*, ba že mienite články v Besede Vašej aj *slovenskou*

³ Čas vychádzal ako denník v Prahe od roku 1860 a hojne uverejňoval príspevky zo Slovenska, najmä dokiaľ nezačali vychádzať PčV.

⁴ Išlo o Riegrov *Náučný slovník*, do ktorého hojne prispievali aj príslušníci štúrovskej generácie o slovenských veciach.

⁵ Ponosy, že sa v Čechách málo čítali slovenské časopisy a knihy, vyskytujú sa v súčasnej korešpondencii slovenských literátov a národných pracovníkov veľmi často, naproti tomu sa poukazuje, že Slováci hojne odoberajú české literárne produkty.

rečou písané uverejňovať. Dôkaz to opravdivšej vzájomnosti, — bársby ho všetci naši bratia českí nasledovali! ktorá zná zaprieť sebecké ohľady a v duchu pravej vzájomnej lásky usiluje sa kliesniť cestu lepšej, skvelšej budúcnosti vo veľnárode našom, kde cesty môžu byť rozličné, len nech je vôľa jedna!

Na úprimné vyzvanie Vaše odvietam, že *nakoľko čas a okolnosti dopustia mi, chcem dopismi o Slovákoch podporovať časopis Váš.*

Čo sa ale dotýka rozšírenia „Besedy“ v okolí mojom, v tom Vám nič nemôžem sľúbiť, bo málo je tých, čo by čítať chceli a potom časopisy naše aby udržal sa mohli, predovšetkým podporovať nám nádobno a povinní sme. Preto ani mne nelzá na „Besedu“ Vašu pri všetkej vôli predplatiť sa pre chatrné hmotné sily a pre bremeno, ktoré na mne a na každom Slovákov v tejto dobe rodenia sa života nášho, leží.⁶ Porozumiete mi, keď sa rozhlíadnete, čo všetko my Slováci obetovať musíme za jestvovanie národa nášho v neprajných nám okolnostiach, nemajúc na čele a medzi nami boháčov, šľachty a pri tom množstve odrodilých synov, ktorí sily a obeť svoje nepriateľom našim na skazu našu darom nesú!

Napokon, ďakujúc Vám srdečne za poctenie ma dôverou Vašou a prosiac úctivo za vyslovenie mojej srdečnej úcty p. F. Náprstkovi a Hattalovi, znamenám sa

Vám Blahorodý Pane

v Garanešku dňa 16. nov. 1864 oddaný a srdečný ctiteľ

August Krčméry

116

Úvodný článok Jána Mallého-Dusarova „Prečo som umlkol?“

Uverejnili PbV, roč. V, č. 33 z 2. apríla 1865 bez nadpisu a s podpisom Dusarov. Vynecháme len niekoľko úvodných odstavcov, ktoré nemajú pre autorovo stanovisko podstatný význam.

Ján Mallý-Dusarov bol jedným z najproduktívnejších prispievateľov PbV hneď od ich založenia a patril aj medzi význačných predstaviteľov tzv. katolíckeho krídla memorandovej stránky, určujúc jej stanovisko k súčasným politickým problémom. Keď Mallý-Dusarov začal zastávať stanovisko aktívnejšieho postupu vo veci uplatňovania požiadaviek slovenského národného hnutia, a to najmä približovaním sa k maďarskému politickému životu, a burcoval pre zanechanie pasivity a nečinnosti, keď prosebnú politiku chcel nahradiť organizovaním národného hnutia, narazil na nepochopenie a odpor u niektorých príslušníkov memorandovej stránky. Keď sa v PbV objavil na Mallého-Dusarova anonymný útok, rozhodol sa prestať prispievať do tohto časopisu. Po rozchode s PbV priklonil sa k Palárikovej skupine a neskoršie k Bobulovej a tam pokračoval vo svojej politickej činnosti. V článku *Prečo som umlkol?* vysvetľuje, prečo by bolo treba upustiť od uplatňovania memorandových požiadaviek pri nedostatku poli-

⁶ Poukaz na hmotné nedostatky u slovenských národovcov bol zväčša oprávnený.